УДК 336.132.11:336.14:352

М. Ливдар

АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Проаналізовано динаміку та структуру доходів і видатків місцевих бюджетів України. Аргументовано вплив видатків місцевих бюджетів на соціально-економічний розвиток регіонів. Встановлено пріоритетні напрями видатків місцевих бюджетів та обґрунтовано недостатнє використання місцевих бюджетів як інструменту інвестиційного розвитку регіонів.

Ключові слова: доходи місцевих бюджетів, видатки місцевих бюджетів, податкові надходження, міжбюджетні трансферти, соціально-економічний розвиток регіону.

Потенційні можливості впливу місцевих бюджетів на процеси соціально-економічного розвитку відповідного регіону полягають в їх економічній сутності, що визначається передусім функціями місцевої громади як особливої форми організації суспільного господарства в межах території.

Однак сучасний стан соціально-економічного розвитку України характеризується наявністю низки проблем, що викликані об'єктивними (економічна криза, значний рівень тінізації економіки, домінування у структурі виробництва нижчих технологічних укладів) та суб'єктивними (корупційні прояви, схильність до девіації у бюджетній сфері, недостатній рівень ініціативи та економічної активності суб'єктів бюджетних відносин) причинами.

Саме тому здійснення аналітичної оцінки проблем формування та виконання місцевих бюджетів завжди є актуальним і потребує всебічного дослідження.

Теоретичні та практичні проблеми формування та виконання бюджетів на місцевому рівні досліджувалися в працях відомих учених-економістів,серед яких: В. Дем'янишин, О. Демків, О. Кириленко, Г. Лопушняк, І. Луніна, К. Павлюк та інші. Проте, незважаючи на досягнення в цій сфері, недостатнім є дослідження використання місцевого бюджету як важеля регулювання розвитку економіки регіону.

Мета статті є оцінка процесів формування й виконання місцевих бюджетів задля виявлення резервів збільшення надходжень до цих бюджетів.

Завданням статті є обґрунтування впливу видатків місцевих бюджетів на соціально-економічний розвиток регіонів.

Важливу роль у соціально-економічному розвитку регіонів відіграють доходи та видатки місцевих бюджетів. Тому доцільним, на нашу думку, буде їх аналіз у контексті особливостей макроекономічної динаміки України (табл. 1).

З наведених у табл. 1 даних вбачається, що протягом 2006 – 2012 рр. частка доходів (без трансфертів) та видатків місцевих бюджетів у структурі ВВП є нестабільною. Частка доходів (без трансфертів) за вказаний період коливається у межах від 6,57% до 8,08% від ВВП, а частка видатків у 2006 – 2012 рр. – від 13,28% до 16,64%. Зростання частки видатків місцевих бюджетів у 2009 р. до 13,91% пов'язано із стрімким падінням обсягу ВВП (у фактичних цінах), тоді як видатки місцевих бюджетів залишилися на рівні попереднього року, що пов'язано із необхідністю здійснювати фінансування створення суспільних

© М. Ливдар, 2014

благ для місцевих громад на мінімально гарантованому державою рівні. У 2012 р. цей показник знову зріс аж до 16,64%. Причина різкого збільшення частки видатків місцевих бюджетів у ВВП у 2012 р. полягає у незначному збільшенні обсягу ВВП та суттєвому збільшенні самих видатків місцевих бюджетів.

Таблиця 1

Доходи та видатки місцевих бюджетів в контексті макроекономічної динаміки та формування показників зведеного бюджету України за 2006 – 2012 рр. [1 – 3]

Показники	Роки						
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
ВВП, млрд грн	544,2	720,7	948,1	913,3	1094,6	1316,6	1408,9
Доходи зведеного бюджету, млрд грн	171,8	219,9	297,9	273,0	314,5	398,5	445,5
Видатки зведеного бюджету, млрд грн	175,3	226,1	309,2	307,4	377,8	416,8	492,5
Доходи місцевих бюджетів (без трансфертів), млрд грн	39,9	58,3	73,9	71,0	80,5	86,6	100,8
Видатки місцевих бюджетів, млрд грн	72,3	96,5	126,8	127,1	152,0	178,3	234,5
Частка доходів місцевих бюджетів (без трансфертів) у ВВП, %	7,33	8,08	7,79	7,77	7,35	6,57	7,15
Частка видатків місцевих бюджетів у ВВП, %	13,28	13,38	13,37	13,91	13,88	13,54	16,64
Частка доходів місцевих бюджетів (без трансфертів) у доходах зведеного бюджету, %	23,22	26,51	24,80	26,00	25,59	21,73	22,63
Частка видатків місцевих бюджетів у видатках зведеного бюджету, %	41,24	42,68	41,01	41,34	40,23	42,7	44,91

Із наведених у табл. 1 даних також вбачається, що протягом 2006 – 2012 рр. частка доходів місцевих бюджетів (без трансфертів) у структурі доходів зведеного бюджету коливалася на рівні від 21,7% до 26,51%, а частка видатків місцевих бюджетів у структурі видатків зведеного бюджету – на рівні від 40,23% до 44,91%. Зростання частки доходів місцевих бюджетів у 2007 р. пов'язане із деяким розширенням економічної самостійності місцевих органів влади, зокрема у сфері формування місцевих бюджетів, що було викликано намаганням центральних органів проведення адміністративно-територіальної реформи, яка передбачала, зокрема підвищення рівня відповідальності регіональних еліт за наслідки обраної соціально-економічної політики. Зростання частки доходів місцевих бюджетів у 2009 р. пов'язане із зниженням доходів державного бюджету на фоні незмінності доходів місцевих бюджетів, що пов'язане із стрімким падінням бази оподаткування за загальнодержавними податками, які зараховуються до державного

бюджету (передусім податку на додану вартість та податку на прибуток підприємств) внаслідок загострення економічної кризи.

З урахуванням отриманих даних можна зробити висновок про нестабільність державної політики формування доходів та видатків місцевих бюджетів, зокрема як в період економічного зростання (2006 – 2008 рр.), так і в період фінансово-економічної нестабільності (2009 – 2012 рр.).

Доцільно зауважити, що основною статтею доходів місцевих бюджетів (без врахування трансфертів) є податкові надходження (до 85,2% доходів). Надходження податку на доходи фізичних осіб забезпечують до 63,3% (2010 р.) надходжень місцевих бюджетів. У 2009 – 2011 рр. обсяги неподаткових та інших надходжень доходів мали спадну тенденцію, що є цілком закономірним наслідком загострення економічної кризи (інституційні сектори не можуть нести додаткові витрати, зокрема на купівлю та оренду комунальної нерухомості). Однак у 2012 р. обсяг неподаткових надходжень місцевих бюджетів становив 12,6 млрд грн, що на 15,6% більше, ніж у 2011 р. (табл. 2).

Доцільно зазначити, що у 2012 р. доходи місцевих бюджетів, порівняно з аналогічним періодом минулого року, збільшилися у всіх регіонах, причому приріст варіював від 18,8% у Закарпатській області до 45,2% у м. Києві.

Таблиця 2

Динаміка обсягу та структури доходів місцевих бюджетів України у 2006 – 2012 рр. [4]

Показники	Роки						
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Доходи місцевих бюджетів (без трансфертів), млрд грн	39,9	58,3	73,9	71,0	80,5	86,6	100,8
питома вага, %	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Податкові надходження, млрд грн	30,9	44,6	59,3	59,2	67,6	73,1	85,9
питома вага, %	77,6	76,5	80,2	83,3	83,9	84,4	85,2
Зокрема податок на доходи фізичних осіб, млрд грн	22,8	34,8	45,9	44,5	51,0	54,1	61,1
питома вага, %	57,1	59,6	62,1	62,6	63,3	62,5	60,6
Неподаткові надходження, млрд грн	4,8	6,4	7,7	7,8	8,8	10,9	12,6
питома вага, %	12,1	11,0	10,4	11,0	10,9	12,6	12,5
Інші надходження, млрд грн	4,1	7,3	6,9	4,1	4,2	2,6	2,3
питома вага, %	10,3	12,5	9,4	5,7	5,2	3,0	2,3

Вважаємо, що тенденції зростання доходів місцевих бюджетів були спричинені переважно не поліпшенням макроекономічної ситуації, а законодавчими змінами, запровадженими бюджетно-податковою реформою 2010 – 2011 рр.

Як вже зазначалося, основним джерелом надходжень місцевих бюджетів (без врахування трансфертів) є податкові надходження, які сформовані завдяки загальнодержавним податкам, що спрямовуються до місцевих бюджетів, а також завдяки місцевим податкам і зборам. У 2011 р. до місцевих бюджетів було зараховано 73,1 млрд грн податкових надходжень, що становить 21,8% від загального обсягу податкових надходжень зведеного бюджету, а у 2012 р. – 85,9 млрд грн (23,8%). Потрібно зазначити, що у 2002 р. до місцевих бюджетів податкових надходжень надійшло у розмірі

36,3% від загальної суми податкових надходжень зведеного бюджету, у 2005 р. ця частка знизилася до 24,1%, у 2006 – 2010 рр. – вона мала відносно стійку динаміку до зростання, за винятком кризового 2008 р. – 26,1%, а у 2011 р. скоротилася на 7%, порівняно з 2010 р. і становила 21,7%. Окрім податку з доходів фізичних осіб, за рахунок якого у 2012 р. було забезпечено надходження до місцевих бюджетів у обсязі 61,1 млрд грн, до місцевих бюджетів зараховується також частина загальнодержавних податків (акцизний збір, податок на прибуток підприємств тощо). Зокрема, у 2012 р. до місцевих бюджетів було зараховано: акцизного податку – 1243,1 млн грн (4,5% від загальної суми надходження акцизного податку до зведеного бюджету), податку на прибуток підприємств – 443,3 млн грн (0,7% від загальної суми надходжень податку до зведеного бюджету).

Протягом 2006 – 2012 рр. стійка позитивна динаміка темпів приросту зазначених податків спостерігалась тільки по акцизному збору (табл. 3).

Таблиця 3

Динаміка темпів приросту податкових надходжень місцевих бюджетів, % [5]

Показник / рік	Роки						
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Податок із доходівфізичнихосіб	+38,2	+52,6	+31,9	-3,1	+14,6	+6,1	+12,9
Податок на прибутокпідприємств	+50,0	+33,3	0	0	0	-12,5	+14,2
Акцизнийзбір	0	+33,3	+25,0	+25,0	+20,0	+28,5	+44,4

Вважаємо, що на динаміку доходів місцевих бюджетів негативний вплив спричинила економічна криза, яка проявилася у другому півріччі 2008 р., зокрема через стрімке падіння податкової бази. Падіння доходів місцевих бюджетів фіксувалося протягом усього 2009 р. Наприклад, у Львівській області доходи місцевих бюджетів у ІІІ кварталі 2009 р., порівняно з аналогічним періодом попереднього року, зменшилися на 2,6% (для порівняння: у ІІІ кварталі 2008 р. відповідні доходи збільшилися на 31,6%) [6].

Зазначимо, що внаслідок загострення економічної кризи змінилася структура доходів місцевих бюджетів у структурі зведеного бюджету. Зокрема, зменшилася частка податкових надходжень (передусім через падіння обсягу надходжень за рахунок податку на доходи фізичних осіб), натомість збільшилася частка інших надходжень, зокрема доходів від власності. Внаслідок цього підвищилася залежність місцевих бюджетів від рішень центральних фінансових органів щодо обсягів офіційних трансфертів. І хоча вказані обсяги протягом 2008 – 2012 рр. збільшувалися, натомість зменшився темп їх приросту. Вказане пояснюється орієнтацією політики видатків лише на фінансування необхідних (“захищених”) статей, насамперед щодо оплати праці працівників бюджетних та комунальних установ, а також здійснення соціальних трансфертів населенню, що є цілком закономірним в умовах стрімкого падіння бюджетних надходжень в умовах загострення економічної кризи.

На стан податкових надходжень до місцевих бюджетів у 2006 – 2010 рр. негативно вплинула тенденція зростання податкового боргу серед платників податків. За наявними оцінками, розмір податкового боргу зріс із 1,6% ВВП у 2007 р. до 4,2% ВВП у 2010 р. Наприклад, у Львівській області обсяг недоїмки платників податків до бюджетів усіх рівнів станом на 01 січня 2011 р. становив 827,8 млнгрн (для порівняння: станом на 01 січня 2009 р. цей обсяг становив 457,3 млнгрн) [7].Однак у 2011 р. сума податкового боргу суттєво зменшилась і становила тільки 0,1% ВВП, що своєю чергою позитивно вплинуло на обсяги податкових надходжень.

Крім падіння бази оподаткування за податками, які спрямовуються до місцевих бюджетів, на формування місцевих бюджетів у 2008 – 2010 рр. негативно вплинуло і падіння доходів внаслідок реалізації комунального майна та внаслідок продажу землі, що стало цілком очікуваним явищем в умовах загострення економічної кризи та падіння цін на нерухомість.

Проте найбільшою проблемою формування дохідної частини місцевих бюджетів України є збільшення частки трансфертів у структурі доходів місцевих бюджетів (42,9%, 47,1%, 49,5%, 52,2%, 55,3% у доходах місцевих бюджетів у 2008 – 2012 рр., відповідно), що свідчить про надмірну централізацію бюджетних коштів. Потрібно наголосити і на зміні структури обсягу трансфертів.

Найбільшу питому вагу у складі трансфертів загального фонду, за винятком 2012 р., займають дотації вирівнювання (у 2010 р. 56,12%, у 2011 р. – 45,99 %, у 2012 р. – 41,50%), тобто кошти Державного бюджету України, що заміщують недостатність фінансових ресурсів першого кошика доходів відповідного місцевого бюджету. За рахунок поступового збільшення частки субвенцій соціального спрямування за аналізований період (з 34,5 % у 2010 р. до 41,6 % у 2012 р.), найбільшу питому вагу у складі трансфертів у 2012 р. вже займали зазначені субвенції. Частка субвенцій загального фонду на соціально-економічний розвиток та на інші капітальні видатки за аналізований період коливається в межах 0,62 – 4,27% та 0,06 – 0,56% відповідно. Збільшення часток цих субвенцій у 2011 р. (до 4,27% та до 0,56%) було пов'язано із підготовкою до проведення в Україні чемпіонату Євро-2012. Загалом питома вага цих видатків є надто низькою. Це свідчить про незначний внесок держави у розвиток регіонів. Що стосується спеціального фонду, то тут також спостерігається збільшення частки субвенцій соціального спрямування.

На основі аналізу цих даних ми зробили висновок про те, що застосовуваний принцип покриття нестачі фінансових ресурсів у регіонах трансфертами із державного бюджету є "дестимулюючим для активізації внутрішнього потенціалу розвитку регіонів" [8]. Тобто наявні механізми визначення обсягів міжбюджетних трансфертів не враховують результативності регіональної соціально-економічної політики, одним із ключових результатів якої є збільшення надходжень до місцевого бюджету.

Таким чином,в Україні залишається низка системних проблем, які негативно впливають на стан надходжень до місцевих бюджетів. До них, на нашу думку, належать: недосконалість політики місцевого оподаткування (система місцевих податків і зборів), яка проявляється у неможливості місцевих органів через механізм оподаткування впливати на соціально-економічний розвиток регіонів;збільшення частки неофіційної (тіньової) економічної діяльності, яка призводить до зменшення надходжень до бюджетів всіх рівнів, зокрема і місцевих;надто велика асиметрія економічного розвитку регіонів, наявність значної кількості депресивних регіонів;невиконання плану надходжень міжбюджетних трансфертів внаслідок недостатності коштів на рахунках державного бюджету на ці цілі;відсутність чіткого розподілу між рівнями влади відповідальності за надання публічних послуг, неефективність використання бюджетних коштів, низький рівень ініціативності та економічної активності суб'єктів бюджетних відносин та інші.

Вважаємо, що основними резервами збільшення надходжень до місцевих бюджетів є зміна підходів до оподаткування нерухомості та перехід на так звану "зв'язану" модель оподаткування, яка полягає у залежності обсягу доходів від стану бюджетної дисципліни та економічної активності суб'єктів бюджетних відносин відповідного регіону.

Не менш важливим є аналіз структури видатків місцевих бюджетів, а саме частки видатків на виконання кожної функції у їх загальній сумі, що дозволяє визначити, які саме функції є пріоритетними на кожному етапі соціально-економічного розвитку країни і чи співпадають вони з проголошеними в бюджетних резолюціях пріоритетами бюджетної політики.

Аналізуючи структуру видатків місцевих бюджетів відмітимо, що основний їх обсяг спрямовується на освіту (33,1% у 2011 р.; 32,2% у 2012 р.), охорону здоров'я (21,7% у 2011 р.; 21,3% у 2012 р.) та соціальний захист і соціальне забезпечення населення (23,4% у 2011 р.; 22,6% у 2012 р.). У структурі видатків місцевих бюджетів у 2012 р., порівняно з 2007 – 2011 рр. значно зросла частка видатків на житлово-комунальне господарство (з 5,4% у 2007 р. до 8,9% у 2012 р.). За цього зазначені видатки у 2010 р. становили лише 3,0%, а у 2006 р. 10,8% Частка всіх інших видатків у 2012 р., порівняно з 2011 р., зменшилася. За аналізований період збільшилась частка видатків на економічну діяльність (з 5,1% у 2009 – 2010 рр. до 6,9% у 2011 р.) та на соціальний захист і соціальне забезпечення населення (з 15,4% у 2006 р. до 23,4% у 2011 р.). Однак у 2012 р. ці показники зменшились до 5,9% та 22,6%, відповідно.

Таким чином, можна стверджувати, що пріоритетними напрямами видатків місцевих бюджетів у 2006 – 2012 рр. є видатки на освіту, охорону здоров'я та соціальний захист і соціальне забезпечення. Виділення таких пріоритетів свідчить, з одного боку, про соціальну спрямованість місцевих бюджетів, а з іншого – про обмеженість фінансових ресурсів на регіональному рівні.

Динаміка темпів приросту видатків місцевих бюджетів України, що представлена на рис. 1 свідчить про нестабільність фінансування окремих видатків місцевих, а саме: громадського порядку, житлово-комунального господарства та економічної діяльності.

Фінансування освіти та ефективне витрачання коштів у цій сфері має величезне значення для соціально-економічного розвитку регіону зокрема та країни загалом, оскільки саме освіті відводиться пріоритетне місце у вихованні і формуванні в підростаючого покоління світогляду громадянина, патріота, і, звичайно, фахівця, професіонала.

Зазначимо, що основною статтею витрат місцевих бюджетів на освіту є утримання загальноосвітніх шкіл (до 40% від загального обсягу видатків місцевих бюджетів. Але вказані видатки не є ефективними, враховуючи значну недозавантаженість шкіл. Наприклад, у Львівській області вказані заклади завантажені лише на 64,5%, зокрема функціонує 100 шкіл із кількістю учнів менше 10 осіб і 133 школи з кількістю учнів менше 50 осіб) [9].

Водночас штатна чисельність працівників загальноосвітніх шкіл із розрахунку на один клас невпинно збільшується. В Україні на одного шкільного педагога припадає 10 учнів (для порівняння: у Франції – 19,4 учня, у Німеччині – 18,8, у Словаччині – 14,3). Вказане явище пояснюється стрімким зниженням учнівського контингенту внаслідок демографічної кризи 90-х рр. XX ст., а також відсутністю необхідних правових підстав для об'єднання шкіл.

Як вже зазначалось вище, іншими найбільш вагомими статтями видатків місцевих бюджетів є видатки на фінансування сфери охорони здоров'я (47,1 млрд грн у 2012 р., або 80,7% від загальних витрат зведеного бюджету на охорону здоров'я; у 2011 р. – 38,4 млрд грн або 79,2%) та видатки на фінансування соціального захисту і соціального забезпечення населення (50,0 млрд грн у 2012 р., або 39,9% від загальних витрат зведеного

бюджету на фінансування соціального захисту та соціального забезпечення; у 2011 р. – 41,8 млрд грн, або 39,7%). Фінансування вказаних видатків також має вагомий вплив на соціально-економічний розвиток регіону, адже "охорону здоров'я як окремої людини, так і населення загалом у суспільстві … можна розглядати як визначальний чинник рівня людського розвитку суспільства та його прогресу, соціальної політики держави та її національної безпеки" [10].

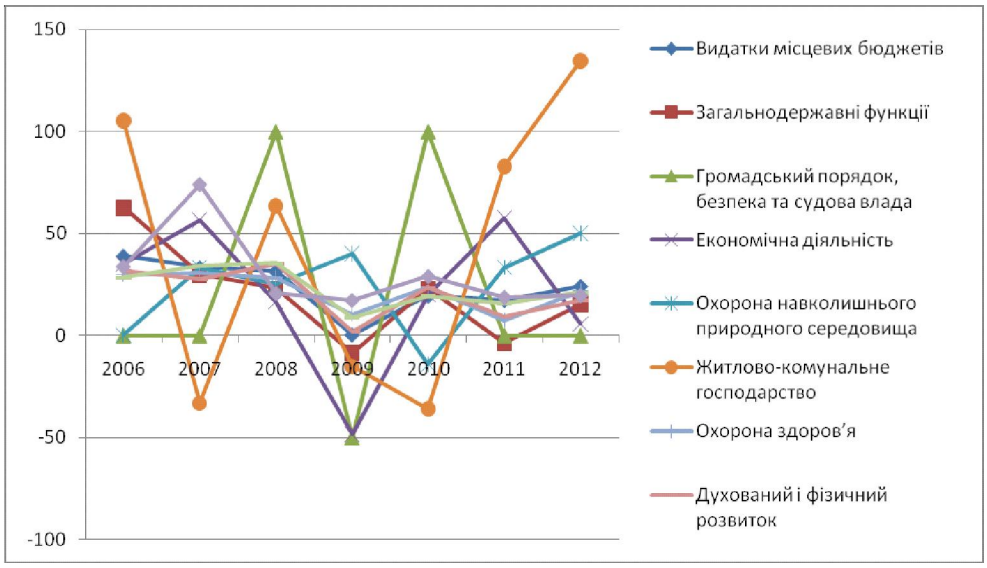

Рис. 1. Динаміка темпів приросту видатків місцевих бюджетів України у 2006 – 2012 рр., % [11]

Частка витрат місцевих бюджетів на фінансування сфери охорони здоров'я у 2012 р. є рекордно високою, а динаміка частки витрат місцевих бюджетів на фінансування соціального захисту та соціального забезпечення є нестійкою (від 42,6% видатків зведеного бюджету на ці цілі у 2002 р. до 20,9% у 2005 р.).

На утримання установ охорони здоров'я спрямовується близько 25% видатків місцевих бюджетів. Водночас вказані витрати також не можна визнати ефективними. В різних регіонах Україні на 100 тис.населення припадає від 3,3 до 4 лікарень, у яких знаходиться в середньому 900 ліжок, тоді як у європейських країнах, відповідно, від 2,6 до 3,2 лікарень, в яких знаходиться 570 ліжок. Зауважимо, що на 100 тис. населення в українських регіонах припадає від 378 до 445 лікарів (тоді як в середньому у ЄС – 261).

Місцеві бюджети несуть основну частину витрат на підтримку та утримання житлово-комунального господарства (19,7 млрд грн у 2012 р., або 97,0% від загального обсягу витрат зведеного бюджету на житлово-комунальне господарство; у 2011 р. – 8,35 млрд грн, або 95,9%). Потрібно відзначити, що і у попередні роки частка видатків на фінансування програм підтримки та утримання житлово-комунального господарства була досить великою (наприклад, 97,7% від загального обсягу витрат зведеного бюджету у 2006 р.), що свідчить про раціональний розподіл бюджетних коштів на цю сферу. Адже місцеві органи влади можуть набагато оперативніше реагувати на проблеми та фінансувати програми і заходи у сфері житлово-комунального господарства.

Також доволі високими є видатки місцевих бюджетів на фінансування загальнодержавних функцій (10,6 млрд грн у 2012 р., або 19,4% від загального обсягу видатків зведеного бюджету на ці цілі; у 2011 р. – 9,8 млрд грн, або 19,7%), економічної діяльності (13,0 млрд грн, або 20,8% та 12,3 млрд грн, або 21,5%, відповідно), духовний та фізичний розвиток (8,1 млрд грн, або 59,6% та 6,9 млрд грн, або 64,5%, відповідно).

Одним із негативних чинників, що зумовлює збільшення видатків місцевих бюджетів на здійснення управлінських функцій, є зростання чисельності працівників органів місцевого самоврядування. Зокрема, протягом десяти років кількість працівників органів місцевого самоврядування збільшилася у 1,5 раза, тоді як загальна кількість населення (а місцеве населення є основним споживачем послуг, що виробляються органами місцевого самоврядування) зменшилася.

Досить важливе значення для оцінки структури видатків місцевих бюджетів має співвідношення їх капітальних та поточних видатків. З наведених у табл. 4 даних видно, що більшість видатків місцевих бюджетів (78,5 – 92,7%) протягом 2006 – 2012 рр. спрямовується на фінансування поточних видатків. Частка капітальних видатків у структурі видатків місцевих бюджетів є незначною і коливається на рівні 7,3 – 21,4%, причому ця частка має тенденцію до падіння (з 21,4% у 2007 р. до 7,3% у 2012 р.). Наприклад, у структурі видатків місцевих бюджетів Львівської області поточні видатки на оплату праці працівникам бюджетних установ у 2011 р. перевищили 70% [12], чого не спостерігалося десять попередніх років.

Вказане свідчить про недостатнє використання місцевого бюджету в якості інструмента фінансування інвестиційного розвитку. В таких умовах унеможливлюється ефективний вплив місцевих органів влади на формування інвестиційного процесу на місцевому рівні, зокрема з використанням інструментарію спільного фінансування пріоритетних інвестиційних та інноваційних проектів, які мають важливе значення в контексті підтримки соціально-економічного розвитку регіону. Вважаємо, що залучення коштів місцевого бюджету як джерела інвестицій у розвиток регіону є виправданим за умови ефективного їх використання.

Таблиця 4

Капітальні та поточні видатки місцевих бюджетів України у 2006 – 2012 рр. [13 – 17]

Показники	Роки						
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Видатки місцевих бюджетів, млрд грн	75,8	104,9	139,1	136,3	159,8	181,0	222,6
Зокрема: капітальні видатки, млрд грн	14,3	22,5	25,9	11,4	13,3	17,4	16,2
Поточні видатки, млрд грн	61,5	82,4	113,1	124,8	146,5	163,6	206,4
Частка капітальних видатків у загальній структурі видатків місцевих бюджетів,%	18,8	21,4	18,6	8,4	8,3	9,6	7,3
Частка поточних видатків у загальній структурі видатків місцевих бюджетів, %	81,2	78,5	81,3	91,6	91,7	90,4	92,7

Вважаємо, що залучення коштів місцевого бюджету як джерела інвестицій у розвиток регіону є виправданим за умови ефективного їх використання. Приклади раціонального вкладення коштів спонукають підприємства та організації, малий та середній бізнес до впровадження нових проектів їх розвитку (у зв'язку з регіональними пріоритетами). У майбутньому, це сприятиме соціально-економічному розвитку території, зростанню її податкового потенціалу, і як наслідок, збільшенню дохідної бази бюджету та можливості поповнення його інвестиційного ресурсу та розвитку його інвестиційного потенціалу.

Висновки

Проаналізувавши динаміку та структуру видатків місцевих бюджетів України, зафіксовано зростання їх обсягу протягом 2006 – 2012 рр., основна частка яких була спрямована на освіту (33,1% у 2011 р.; 32,2% у 2012 р.), охорону здоров'я (21,7% у 2011 р.; 21,3% у 2012 р.) та соціальний захист і соціальне забезпечення населення (23,4% у 2011 р.; 22,6% у 2012 р.). За цього помітне зниження питомої ваги капітальних видатків у 2009 – 2010 рр. до 4,64% та 4,21%, відповідно, її підвищення у 2011 р. до 9,7% та знову зниження у 2012 р. до 6,7%.

В результаті аналізу доходної та видаткової частини місцевих бюджетів України виявлено, що протягом 2006 – 2012 рр. частка доходів (без трансфертів) та видатків місцевих бюджетів у структурі ВВП й зведеного бюджету зазнала значних коливань, що свідчить пронестабільність державної політики формування доходів та видатків місцевих бюджетів.

Встановлено, що основним джерелом надходжень місцевих бюджетів залишається податок на доходи фізичних осіб, частка якого у структурі доходів місцевих бюджетів (без урахування міжбюджетних трансфертів), починаючи з 2010 р., має тенденцію до зниження. Відбувається підвищення залежності місцевих бюджетів від рішень центральних фінансових органів щодо обсягів офіційних трансфертів, що свідчить про надмірну централізацію бюджетних коштів.

У структурі видатків місцевих бюджетів переважають поточні видатки, частка яких має стійку тенденцію до зростання. Водночас відбулося зменшення частки капітальних видатків із 21,4 % у 2007 р. до 7,3 % у 2012 р., що практично унеможливлює використання місцевих бюджетів у якості інструменту інвестиційного розвитку регіонів.

На основі здійсненого аналізу у перспективі буде розроблено пакет пропозицій щодо зміцнення власної фінансової бази задля розвитку регіонів.

Література

1. Річні звіти Державного Казначейства України про виконання Державного та місцевих бюджетів України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.treasury.gov.ua.

2. Статистична інформація Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua.

3. Статистичний щорічник України за 2011 рік [статистичне видання] [Текст] / за ред. О. Осауленка. — К. : ТОВ "Август Трейд", 2012. — 559 с.

4. Річні звіти Державного Казначейства України…

5. Там само.

6. Демків О. І. Вплив фінансової кризи на бюджети органів місцевого самоврядування (на прикладі Львівської області) / О. І. Демків // Фінанси України [Текст]. — 2011. — № 8. — С. 78.

7. Там само. — С. 81.

8. Засади формування бюджетної політики держави [Текст] : монографія / М. М. Єрмошенко, С. А. Єрохін, І. О. Плужніков [та ін.] ; за наук. ред. д. е. н., проф. М. М. Єрмошенка. — К. : НАУ, 2003. — 284 с.

9. Демків О. І. Вплив фінансової кризи на бюджети органів місцевого самоврядування... — С. 84.

10. Ярошенко Ф. О. Реформування бюджетної системи України на інноваційних засадах [Текст] : монографія / кол. авт. ; [заг. ред. Ф. О. Ярошенка]. — К. : Міністерство фінансів України, 2010. — С. 283.

11. Річні звіти Державного Казначейства України…

12. Демків О. І. Вплив фінансової кризи на бюджети органів місцевого самоврядування (на прикладі Львівської області)... — С. 83.

13. Річні звіти Державного Казначейства України про виконання Державного та місцевих бюджетів України…

14. Статистична інформація Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua.

15. Статистичний щорічник України за 2011 рік... — 559 с.

16. Про Державний бюджет України на 2008 рік та про внесення змін до деяких законодавчих актів України [Електронний ресурс] : Закон України № 107-VI від 28.12.2007 р. — Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=107-17&p=1199786274138270.

17. Про Державний бюджет на 2011 рік [Електронний ресурс] : Закон України № 2857-VI від 29.12.2011 р. — Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2857-17.

M. Lyvdar

ANALYTICAL ASSESSMENT OF LOCAL BUDGETS

The dynamics and structure of revenues and expenditures of local budgets in Ukraine are analysed. The impact of local budgets expenditures on social and economic development of the regions is proved. Priority areas of local budgets expenditures are defined and insufficient use of local budgets as a tool for investment development of the regions are grounded.

Key words: local budgets revenues, expenditures of local budgets, tax revenues, intergovernmental transfers, socio-economic development of the region.